

ДО
ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА СОБРАНИЕТО
НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 71 став 1 од Уставот на Република Северна Македонија и членовите 139, 144 и 175 од Деловникот на Собранието на Република Северна Македонија, Ви поднесуваме Предлог на законот за спроведување на проектот "Скопје – европска престолнина на културата 2028 година", по скратена постапка.

Милан Станковиќ
Зоран Бојковски
Мартин Стојановски
Иванка Василевиќ
Зоран Коцевски

ПРАТЕНИЦИ:

Бојан Стојановски
Боран Кочовски
Милин Велу
НАКЛИНА ПЕУНОВСКА
Тони Јаневски
Раиса Димитрова
Сергеј Попов
Антонио Милошевски
Зоран Раиса
ПАВЛЕ АРСОВСКИ
Зоран Димитров
Зоран Насековски
Зоран Трајковски
Зоран С. Силиќ
Зоран Анѓеловски
Зоран Димитровски
Александра Николовска
Зоран Милошевски

Предлагачи:Група пратеници

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН
ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРОЕКТОТ „СКОПЈЕ – ЕВРОПСКА ПРЕСТОЛНИНА НА
КУЛТУРАТА 2028 ГОДИНА“,
ПО СКРАТЕНА ПОСТАПКА

Скопје, јули 2026 година

ВОВЕД

I. ОЦЕНКА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОБЛАСТА ШТО ТРЕБА ДА СЕ УРЕДИ СО ЗАКОНОТ И ПРИЧИНИТЕ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Иницијативата „Европска престолнина на културата“ претставува значајна културна акција на Европската Унија, воспоставена со Одлука бр.445/2014/ЕУ, изменета со Одлука 2017/1545/ЕУ, со кои се уредуваат критериумите за избор, мониторингот, финансиската поддршка и обврските на избраните градови за периодот 2020–2033 година. Оваа иницијатива е еден од најпрепознатливите инструменти на европската културна политика, насочен кон афирмација на културната разновидност, поттикнување на меѓукултурниот дијалог и зајакнување на улогата на културата како двигател на одржливиот развој.

Мотото „Култура над поделбите“ под кое Скопје ќе се претстави како европска престолнина на културата во 2028 година има за цел директно да ја отслика историската улога на градот како место на средби, издржливост и солидарност.

Голема предност и придобивка од овој проект е тоа што градовите кои ја добиваат титулата имаат можност да реализираат богата културна програма која трае една година, а може да опфати уметнички продукции, фестивали и изложби, јавни културни настани, образовни програми и други настани.

Проектот Скопје Европска престолнина на културата 2028 година, претставува значајна можност за градот Скопје да го зајакне својот културен сектор, да привлече туристи и да ја промовира културата над поделбите, но истовремено, спроведувањето на Проектот претставува сложен и повеќегодишен процес кој вклучува подготовка и спроведување на обемна културна програма, воспоставување партнерства на национално и меѓународно ниво, активирање на јавни и приватни простори, поддршка на различни културни субјекти и создавање услови за долгорочни придобивки по завршувањето Проектот во 2028 година.

За спроведување на ваков проект е потребен посебен модел на управување кој ќе обезбеди професионална и програмска автономија, јасна распределба на надлежностите, стабилно повеќегодишно финансирање и ефикасна координација меѓу различните институции, организации и партнери вклучени.

Иако европската рамка поставува унифицирани стандарди, конкретната имплементација се врши преку националните правни системи и различните институционални модели.

Постојниот правен и институционален систем не обезбедува целосно соодветна рамка за спроведување на реализација на проекти од ваков карактер, особено во однос на долгорочно програмско финансирање, можноста за преземање повеќегодишни обврски, привлекување меѓународни извори на финансирање, како и побрза реализација

на активности поврзани со адаптација, користење и ставање во функција на простори за културни намени. Имајќи го предвид значењето на титулата и комплексноста на обврските што произлегуваат од нејзината реализација, потребно е воспоставување на единствена и посебна законска рамка со која ќе се обезбедат услови за навремена, професионална и одржлива реализација на Проектот „Европска престолнина на културата – Скопје 2028“, како и создавање долгорочно културно наследство и механизми за продолжување на придобивките и по завршувањето на периодот за кој е доделена титулата.

Од горенаведените причини, донесувањето на посебен закон претставува неопходен предуслов за обезбедување на соодветна правна основа за реализација на обврските што произлегуваат од стекнатата титула „Европска престолнина на културата – Скопје 2028“, преку кој ќе се воспостави посебна правна рамка за постапување при реализацијата на активностите поврзани со Проектот, усогласена со специфичностите и временската динамика на иницијативата.

Предложената законска рамка ќе овозможи надминување на ограничувањата што произлегуваат од постојните механизми, имајќи ја предвид специфичноста на Проектот, неговиот европски карактер и потребата од навремено и ефикасно исполнување на преземените обврски, ќе даде поголема правна сигурност за сите субјекти вклучени во реализацијата на Проектот и ќе се создаде предуслови титулата „Европска престолнина на културата – Скопје 2028“ да остави трајно влијание врз културниот развој и меѓународната афирмација на градот Скопје.

II. ЦЕЛИ, НАЧЕЛА И ОСНОВНИ РЕШЕНИЈА

Основна цел на Предлогот на закон е создавање посебна правна рамка за , организација и спроведување на Проектот „Европска престолнина на културата – Скопје 2028“, со која ќе се обезбеди современ, независен и одржлив модел на управување со културата.

Предлог законот се темели на следниве начела

1. начело на законитост;
2. начело на итност;
3. начело на уметничка и програмска независност;
4. начело на јавност, транспарентност и отчетност;
5. начело на стручност и професионалност;
6. начело на еднаков третман и недискриминација;
7. начело на партиципативно управување;
8. начело на европска и меѓународна соработка и европска додадена вредност;
9. начело на одржлив развој и зелена транзиција и
10. начело на заштита на културното наследство.

Со Предлогот на закон се предлагаат следните основни решенија се:

1. утврдува правната рамка за реализација на Проектот „Европска престолнина на културата – Скопје 2028“;
2. основа и се уредува статусот на Фондацијата „Европска престолнина на културата - Скопје 2028 година“ како субјект одговорен за реализација на Проектот;
3. обезбедува автономност во организацијата и работењето на Фондацијата, со механизми на надзор, отчетност и контрола;

4. воспоставува модел на повеќегодишно финансирање преку средства од Буџетот на Република Северна Македонија, Буџетот на Град Скопје, Буџетот на општините во градот Скопје и други општини на чие подрачје ќе се спроведува Проектот, европски и меѓународни фондови, донации, спонзорства и други извори;

5. уредуваат културните зони и културните простори како механизми за активирање на јавни, приватни и неискористени простори за културни намени;

6. воспоставуваат посебни правила за реализација на културни проекти, адаптација и користење на простори и објекти за потребите на Проектот;

7. се уредуваат механизмите за поддршка на независната културна сцена, современата уметност и културните и креативните индустрии се предвидуваат механизми за транспарентно финансиско управување, известување, јавен увид и контрола;

8. се воспоставува законска основа за долгорочен план за одржливост и развој на културното наследство на Проектот по 2028 година.

III. ОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОД ПРЕДЛОГ ЗАКОНОТ ВРЗ БУЏЕТОТ И ДРУГИТЕ ЈАВНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

Предлог на закон ќе предизвика финансиски последици врз Буџетот на Република Северна Македонија и другите јавни финансиски средства.

IV. ПРОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА ПОТРЕБНИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ, НАЧИН НА НИВНОТО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ, ПОДАТОЦИ ЗА ТОА ДАЛИ СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЗАКОНОТ ПОВЛЕКУВА МАТЕРИЈАЛНИ ОБВРСКИ ЗА ОДДЕЛНИ СУБЈЕКТИ

Средствата потребни за спроведување на законот се обезбедуваат од Буџетот на Република Северна Македонија, Буџетот на Градот Скопје, Буџетите на општините во градот Скопје и на другите општини на чие подрачје се реализираат активности од Проектот.

V. СКРАТЕНА ПОСТАПКА ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Согласно со член 175 алинеја 1 од Деловникот на Собранието на Република Северна Македонија, се предлага Собранието да расправа по Предлогот на закон по скратена постапка.

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН
ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРОЕКТОТ „СКОПЈЕ – ЕВРОПСКА ПРЕСТОЛНИНА НА
КУЛТУРАТА 2028 ГОДИНА“

ГЛАВА I
ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на Законот

Член 1

Со овој закон се уредуваат организацијата, управувањето и спроведувањето на Проектот „Скопје – Европска престолнина на културата 2028 година“ (во натамошниот текст: Проектот), носителите и учесниците на Проектот, определувањето и користењето на културни зони и културни простори, управувањето и институционалната структура, програмата за подготовка и спроведување на Проектот, користењето на државни и приватни движни и недвижни ствари, постапките за набавка на програми, работи, стоки и услуги, изворите на финансирање, долгорочното наследство и други прашања од значење за спроведување на Проектот.

Јавен интерес на Проектот

Член 2

(1) Проектот се утврдува за јавен интерес од национално значење за Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Републиката).

(2) Јавниот интерес од ставот (1) на овој член се остварува преку организација и спроведување на Проектот, која опфаќа спроведување на културни и уметнички програми, продукција и презентација на современо творештво, заштита на културното наследство, развој на креативните индустрии, спроведување мерки за урбана и културна ревитализација и унапредување на културната инфраструктура, преку кои се создаваат трајни културни вредности и долгорочно културно наследство од значење за Републиката по завршување на Проектот.

Цел на Законот

Член 3

Целта на овој закон е да обезбеди правна и институционална рамка за успешно, ефикасно и одржливо спроведување на Проектот, преку:

1. развој и унапредување на културата и културниот живот;
2. поттикнување на современото уметничко и културно творештво;

3. подобрување на културната инфраструктура и јавниот простор;
4. зајакнување на меѓународната и европската културна соработка;
5. поттикнување на учеството на граѓаните во културниот живот;
6. промоција на културата, традицијата и културното наследство пред домашната и меѓународната јавност;
7. презентација, ревитализација и унапредување на културното и историското наследство;
8. развој и унапредување на креативните индустрии и
9. создавање трајни културни, општествени и економски придобивки по завршувањето на Проектот.

Начела

Член 4

(1) Спроведувањето на Проектот се заснова на следниве начела:

1. начело на законитост;
2. начело на итност;
3. начело на уметничка и програмска независност;
4. начело на јавност, транспарентност и отчетност;
5. начело на стручност и професионалност;
6. начело на еднаков третман и недискриминација;
7. начело на партиципативно управување;
8. начело на европска и меѓународна соработка и европска додадена вредност;
9. начело на одржлив развој и зелена транзиција и
10. начело на заштита на културното наследство.

(2) Со начелото на законитост се гарантира дека сите активности поврзани со Проектот се спроведуваат во согласност со Уставот и овој закон и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

(3) Со начелото на итност се обезбедува приоритетно и навремено постапување без одлагање на надлежните органи, со цел да се избегне неоправдано одложување на активностите поврзани со реализацијата на Проектот .

(4) Со начелото на уметничка и програмска независност се овозможува самостојно и слободно донесување на уметнички и програмски одлуки, без политичко или друго влијание.

(5) Со начелото на јавност, транспарентност и отчетност се обезбедуваат услови за јавно достапни податоци, одлуки и користење на средства, како и надзор над спроведувањето на Проектот.

(6) Со начелото на стручност и професионалност се воспоставува обврска за примена на стручни, објективни и проверливи критериуми при избор и спроведување на програмските активности.

(7) Со начелото на еднаков третман и недискриминација се обезбедува еднаква достапност и пристап до програмите и активностите во рамките на Проектот за сите учесници, без дискриминација по кој било основ.

(8) Со начелото на партиципативно управување се обезбедува учество на граѓаните, локалните заедници, културните установи, организации и други субјекти од значење за културата во процесите на планирање, подготовка, спроведување и следење на програмите и активностите во рамки на Проектот.

(9) Со начелото на европска и меѓународна соработка и европска додадена вредност се поттикнува развој на културна размена, соработка и интеграција во согласност со европските културни политики.

(10) Со начелото на одржлив развој и зелена транзиција се обезбедува примена на услови за долгорочна одржливост на Проектот и намалување на негативните влијанија врз животната средина.

(11) Со начелото на заштита на културното наследство се утврдува обврска за заштита на културното наследство во сите активности на Проектот особено во делот на промоција и одржливо користење.

Дефиниции

Член 5

(1) Одделни поими употребени во овој закон го имаат следното значење:

1. „Проект“ е збир на програмски, организациски, инфраструктурни и развојни активности кои се планираат и спроведуваат во рамките на Проектот, со цел реализација на утврдената културна програма и остварување на целите на Проектот;

2. „Програмска активност“ е културен, уметнички, образовен, научен, истражувачки или јавен настан кој е дел во официјалната програма на Проектот;

3. „Културна зона“ е просторно определено подрачје со посебно културно, историско, архитектонско или урбанистичко значење, на која ќе се реализираат програмските и развојните активности на Проектот;

4. „Културен простор“ е објект, јавна површина или друг простор во кој се реализираат програмски активности, кои може да опфатат и објекти во адаптирана или пренаменета употреба за културни, уметнички, образовни и младински цели во рамките на Проектот;

5. „Современо уметничко и културно творештво“ е создавање на уметнички и културни содржини што ги одразуваат современите општествени, културни и технолошки текови;

6. „Партиципативен културен проект“ е проект во чија подготовка, реализација или оценување активно учествуваат граѓаните, локалните заедници или други субјекти вклучени во неговото спроведување;

7. „Културни и креативни индустрии“ се дејности чија основна цел е создавање, производство, репродукција, промоција, дистрибуција и комерцијализација на добра, услуги и активности со културна, уметничка или креативна содржина, засновани на интелектуална сопственост;

8. „Наследство на Проектот“ е збир на трајни културни, инфраструктурни, институционални, образовни и општествени резултати и придобивки кои произлегуваат од спроведувањето на Проектот и кои имаат долгорочен ефект врз културниот и општествениот развој во Републиката;

9. „Привремена пренамена на културни простори“ е пренамена на осветлување, партерно уредување, хортикултурно уредување, поставување на опрема и монтажност демонстрациски конструкции кои се во функција на јавната површина односно јавниот простор дел од културниот простор.

ГЛАВА II

ФОНДАЦИЈА „ЕВРОПСКА ПРЕСТОЛНИНА НА КУЛТУРАТА - СКОПЈЕ 2028“

Основање и правен статус на Фондацијата

Член 6

(1) За спроведување на Проектот Градот Скопје основа Фондација „Европска престолнина на културата - Скопје 2028 година“ (во натамошниот текст: Фондацијата)

(2) Фондацијата од ставот (1) на овој член, со одлука по предлог на градоначалникот на Градот Скопје ја основа Советот на Градот Скопје.

(3) Фондацијата има својство на правно лице и со неа раководи директор.

(4) Статутот на Фондацијата при нејзино основање го донесува градоначалникот на Град Скопје.

(5) Изменување и дополнување на Статутот на Фондацијата или нов Статут на Фондацијата во текот на постоењето на Фондацијата го донесува Одборот, по претходна согласност од градоначалникот на градот Скопје .

(6) Фондацијата е независна во донесувањето на програмските и уметничките одлуки.

(7) Фондацијата во своето работење обезбедува транспарентност, отчетност и презема мерки за спречување на судир на интереси, согласно со закон.

(8) На основањето, основачкиот влог, регистрацијата, надзорот и престанокот на Фондацијата соодветно се применуваат одредбите од Законот за здруженија и фондации, освен ако со овој закон поинаку не е уредено.

Органи на Фондацијата

Член 7

(1) Органи на Фондацијата се Одбор, Надзорен одбор и директор.

(2) Фондацијата во извршување на работите и задачите поврзани со спроведувањето на Проектот може да формира постојани и повремени работни тела.

(3) Начинот на формирањето, именувањето, разрешувањето, внатрешната организација, надлежности и начинот на работа на органите на Фондацијата се уредува со Статут и со интерните акти на Фондацијата.

Именување на органи на Фондацијата

Член 8

(1) Членовите на Одборот и Надзорниот одбор на Фондацијата ги именува и разрешува градоначалникот на Градот Скопје.

(2) Директорот на Фондацијата го именува и разрешува Одборот на Фондацијата .

(3) По исклучок на став (2) од овој член, во случај кога не е именуван Одборот заради непречено работење на Фондацијата градоначалникот на Градот Скопје го именува директорот на Фондацијата.

(4) Именувањето и разрешувањето на членовите на органите на Фондацијата се вршат врз основа на начелата на стручност, професионалност и интегритет, во согласност со закон.

(5) Правата и обврските на директорот на Фондацијата се уредуваат со менаџерски договор согласно Законот за работните односи.

(6) Правата и обврските на членовите на Одборот и Надзорниот одбор се уредуваат со статутот на Фондацијата и со интерните акти на Фондацијата.

(7) Членовите на Одборот и Надзорниот одбор на Фондацијата имаат право на месечен паричен надоместок, кој се исплаќа од средствата на Фондацијата и се определува во бруто-износ што не може да биде повисок од двократниот износ на просечната исплатена месечна нето-плата по работник во Републиката, објавена од Државниот завод за статистика.

Надлежности на Фондацијата

Член 9

(1) При спроведување на Проектот и Програмата од членот 17 од овој закон, Фондацијата ги врши следниве работи:

1. управува со процесот на спроведување на Програмата на Проектот и ги координира активностите на субјектите вклучени во нејзиното спроведување;

2. управува со средствата обезбедени од Буџетот на Град Скопје, Буџетот на Република Северна Македонија, како и од други извори на финансирање, во согласност со финансискиот план и Програмата на Проектот;

3. спроведува јавни повици, склучува договори и презема други дејствија потребни за спроведување на Проектот, во согласност со закон;

4. воспоставува јавно-приватни партнерства, склучува договори за спонзорства, прима донации и аплицира за средства од фондовите на Европската Унија и други меѓународни извори, во согласност со закон;

5. може да склучува договори со кои се преземаат повеќегодишни обврски, во рамките на одобрениот повеќегодишен буџет и Програмата на Проектот;

6. подготвува годишен извештај за работа и финансиски извештај за претходната година;

7. донесува интерни процедури за финансиско управување, контрола и известување, со цел обезбедување транспарентност, отчетност и ефикасно користење на средствата;

8. отвора и води сметки кај деловни банки во согласност со закон.

(2) Фондацијата ја информира јавноста за спроведувањето на Проектот од ставот (1) на овој член и неговите програмски активности и врши промоција и претставување на Проектот на национално и меѓународно ниво.

(3) Заради ко-креирање на буџетот и привлекување капитал од приватниот сектор преку донции и/или спонзорства, Фондацијата може да воведо програми за „Корпоративно културно партнерство“ каде на приватните субјекти-донатори им се овозможува право на именување на одделни културни простори или сцени во рамките на културните зони, во согласност со интерните акти утврдени од Одборот.

(4) Годишниот извештај и финансискиот извештај од став (1) точка 6 на овој член одобрени од Одборот заедно со извештајот од независното друштво за ревизија од членот 30 став (1) на овој закон се доставуваат на разгледување до градоначалникот на Градот Скопје и Владата на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Владата), најдоцна до 31 март во тековната за претходната година и се објавуваат на веб-страница на Фондацијата.

ГЛАВА III

КУЛТУРНИ ЗОНИ И КУЛТУРНИ ПРОСТОРИ

Опфат на Проектот

Член 10

(1) Проектот се реализира на подрачјето на Градот Скопје и општините во градот Скопје.

(2) Одделни програмски активности предвидени во Програмата може да се реализираат и на подрачјето на други општини во Републиката, доколку се во функција на целите и меѓународната димензија на Проектот и се предвидени во Програмата на Проектот.

Културни зони

Член 11

(1) За спроведување на Проектот се определуваат културни зони.

(2) Културните зони на подрачје во државна сопственост се определуваат со одлука на Владата донесена на предлог на Министерството за култура и туризам, по претходно доставен предлог од Фондацијата

(3) Културните зони на подрачјето на Градот Скопје и општините во Градот Скопје се определуваат со одлука на Советот на Град Скопје, односно на Советот на општините во Градот Скопје или доколку се на подрачјето на други општини во Републиката со одлука на Советот на општината, доставен по предлог на Фондацијата.

(4) Со одлуката од ставовите (2) и (3) на овој член се определува опфатот, границите и приоритетите на интервенција на утврдената културна зона.

Културни простори

Член 12

(1) За реализација на програмските активности на Проектот се користат и културни простори.

(2) Користењето, привремената пренамена и ставањето во функција на културните простори кои се од државно значење, се одобруваат со одлука која на предлог на Министерството за култура и туризам, по претходно доставен предлог од Фондацијата, ја донесува Владата.

(3) Културните простори на подрачјето на Градот Скопје и општините во Градот Скопје се одобруваат со одлука на Советот на Град Скопје, односно на Советот на општината во Градот Скопје или доколку се на подрачјето на други општини во Републиката со одлука на Советот на општината, во зависност од надлежноста и подрачјето на кое се наоѓа културниот простор, по предлог на Фондацијата.

(4) Доколку како културен простор се определува дел од постоечки објект или просторија што се користи од повеќе субјекти, привремената пренамена се спроведува врз основа на одлуката од ставовите (2) и (3) на овој член само за делот определен за реализација на програмските активности на Проектот, без спроведување на постапка за промена на намената на целиот објект или просторија. Привремената пренамена не влијае врз намената и користењето на останатиот дел од објектот, ниту врз правата и обврските на другите субјекти кои го користат или управуваат со делот.

(5) Привремената пренамена на културните простори од ставот (4) на овој член не претставува промена на правниот режим на сопственост и не подлежи на запишување во јавните книги за недвижности.

(6) Привремената пренамена на културните простори и објекти, адаптацијата, изведбата, поставувањето на елементи и конструкции, како и другите интервенции во културните простори, потребни за реализација на програмските активности, се вршат согласно со одлуките од ставовите (2) и (3) на овој член, без обврска за измена на важечката урбанистичка документација и без обврска за прибавување одобренија, согласности или други акти од надлежните органи.

ГЛАВА IV УПРАВУВАЊЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛНА СТРУКТУРА НА ПРОЕКТОТ

Носители и учесници во Проектот

Член 13

- (1) Носител на Проектот е Градот Скопје.
- (2) Проектот го спроведува Фондацијата.
- (3) Во спроведувањето на Проектот може да учествуваат и Владата, министерствата, јавните и национални установи од областа на културата, други органи на државната управа, општините, општините во Градот Скопје, јавните претпријатија и другите правни лица, кои во рамките на своите надлежности обезбедуваат услови и поддршка за спроведување на Проектот.
- (4) Учесниците во спроведувањето на Проектот од ставот (3) на овој член немаат својство на носители на Проектот.

Надлежности на Градот Скопје

Член 14

Градот Скопје:

1. ги утврдува стратешките насоки за спроведување на Проектот;
2. обезбедува финансиски средства од Буџетот на Градот Скопје;
3. ги разгледува програмата, годишните извештаи за работење и годишните финансиски извештаи на Фондацијата;
4. одлучува за користење, пренамена и ставање на располагање на јавни простори со кои управува или располага согласно закон за потребите на Проектот;
5. реализира инфраструктурни проекти од своја надлежност што придонесуваат за спроведување на Проектот;
6. соработува со општините во Градот Скопје и со други надлежни институции и
7. врши други работи во врска со спроведувањето на Проектот, согласно со својата надлежност утврдени со закон.

Надлежност на Владата

Член 15

Владата :

1. обезбедува финансиски средства за поддршка за реализација на Проектот во рамки на средствата обезбедени со Буџетот на Република Северна Македонија;

2. ги разгледува програмата, годишниот извештај за работење и годишниот финансиски извештај од Фондацијата;

3. донесува одлуки и други акти за спроведување на Проектот;

4. одлучува за користење и ставање на располагање на државни објекти, простори и други ресурси потребни за спроведување на Проектот, во согласност со закон;

5. ја координира работата на министерствата, органите на државната управа и другите надлежни институции во спроведувањето на Проектот;

6. обезбедува меѓуинституционална соработка заради навремено и ефикасно спроведување на Проектот;

7. врши други работи во врска со спроведувањето на Проектот, согласно со својата надлежност утврдени со закон.

Надлежност на Министерството за култура и туризам

Член 16

Министерството за култура и туризам:

1. обезбедува усогласеност на програмските активности со националните политики и стратегии во областа на културата;

2. обезбедува финансиска поддршка за спроведување на Проектот во рамки на средствата предвидени во Буџетот на Министерството за култура и туризам согласно со расположливите буџетски средства и утврдените приоритети;

3. го доставува до Владата на разгледување програмата, годишниот извештај за работење и годишниот финансиски извештај од Фондацијата;

4. обезбедува поддршка за воспоставување и развој на соработка со домашни и меѓународни културни институции, организации и мрежи;

5. врши други работи во врска со спроведувањето на Проектот, согласно со својата надлежност утврдени со закон.

ГЛАВА V

ПРОГРАМА НА ПРОЕКТОТ

Програма

Член 17

(1) За спроведување на Проектот, Фондацијата подготвува Програма која на предлог на директорот на Фондацијата ја донесува Одборот на Фондацијата .

(2) Во Програмата од ставот (1) на овој член се утврдуваат програмските, инфраструктурните и развојните приоритети.

(3) Програмата од ставот (1) на овој член содржи културни, уметнички, образовни и други програмски активности, инфраструктурни проекти и интервенции во културните простори, мерки за развој на креативните индустрии, активности за поттикнување на учеството на граѓаните во културниот живот, национална, европска и меѓународна

соработка, како и индикатори за следење и оценување на неговото спроведување и долгорочно наследство на Проектот.

(4) Програмата од ставот (1) на овој член може да содржи и програмски активности кои се реализираат на подрачјето на друга општина од Републиката, доколку нивното спроведување е во функција на остварување на целите, промоцијата, меѓународната димензија и долгорочното наследство на Проектот.

(5) Составен дел на Програмата од ставот (1) на овој член е и Финансискиот план за спроведување на Програмата.

(6) Програмата од ставот (1) на овој член се доставува до Советот на Град Скопје за разгледување, како и до Министерството за култура и туризам кое ја доставува до Владата на разгледување.

(7) За спроведување на Програмата од ставот (1) на овој член, Фондацијата, согласно со начелата утврдени со овој закон, спроведува постапки за избор на програмски активности.

ГЛАВА VI ИМОТНО-ПРАВНИ ОДНОСИ И РЕВИТАЛИЗАЦИЈА

Користење на јавни простори

Член 18

(1) Заради подготовка, организација и спроведување на активностите на Проектот, јавните простори во рамките на културните зони можат привремено да се дадат на користење на Фондацијата.

(2) Користењето на јавните простори од ставот (1) на овој член се одобрува од надлежниот орган, утврдени со овој закон.

(3) Времетраењето, условите и начинот на користење на јавните простори се утврдуваат со одлуката од членовите 11 и 12 од овој закон.

Креативни центри, лаборатории, резиденцијални простори и инкубатори за културни и креативни индустрии и користење на имот во приватна сопственост

Член 19

(1) Во рамките на културните зони може да се формираат привремени или трајни креативни центри, лаборатории, резиденцијални простори и инкубатори за културни и креативни индустрии.

(2) За потребите за реализација на Проектот, Фондацијата може да склучува договори и со сопственици на приватен недвижен и движен имот.

(3) При определување на имотот од ставот (2) на овој член за користење за потребите на Проектот, задолжително се земаат предвид следните критериуми:

1. функционалната намена, просторните и техничките карактеристики на имотот да овозможуваат реализација на програмските активности предвидени со Проектот;

2. достапност и пристапност на имотот за корисниците и учесниците во активностите на Проектот;

3. можност за спроведување на потребните адаптации и интервенции за реализација на активностите;

4. оправданост на трошоците поврзани со користењето, одржувањето и враќањето на имотот;

5. времетраење и услови за користење и враќање на имотот по завршувањето на користењето.

(4) Пред склучување на договорот директорот на Фондацијата врз основа на критериумите во ставот (3) на овој член, до Одборот доставува предлог за определување на имотот од ставот (2) на овој член, на кој Одборот дава согласност.

(5) Договорот од ставот (2) на овој член мора да содржи одредби за времетраењето на користењето, намената, надоместокот, како и обврските за одржување и враќање на недвижноста во првобитна состојба.

(6) Привременото користење и пренамена не влијаат врз сопственоста и основната намена на недвижноста по завршувањето на Проектот.

Програми и мерки за ревитализација, адаптација и повторна употреба

Член 20

(1) Заради подобрување на културната инфраструктура и создавање трајно наследство од Проектот, можат да се спроведуваат програми и мерки за ревитализација, адаптација и повторна употреба на запустени, недоволно искористени или напуштени недвижности, простори, површини и други недвижности и урбана опрема.

(2) Програмите од ставот (1) на овој член можат да опфатат објекти од културно и историско значење, индустриски комплекси, фасади, јавни простори, културни простори и други локации од значење за Проектот.

(3) Фондацијата може да иницира, предлага и координира активности за реализација на мерките од ставот (1) на овој член, во соработка со надлежните органи, согласно нивните законски надлежности.

ГЛАВА VII

ДОДЕЛУВАЊЕ НА ДОГОВОРИ ЗА НАБАВКА НА ПРОГРАМИ, РАБОТИ, СТОКИ И УСЛУГИ

Примена на прописите од областа на јавните набавки

Член 21

(1) На набавките на стоки, услуги и работи што ги врши Фондацијата не се применуваат одредбите од Законот за јавните набавки.

(2) Набавките од ставот (1) на овој член се спроведуваат согласно со начелата на транспарентност, економичност, ефикасност, еднаков третман и недискриминација, како и согласно со интерни упатства донесени од Одборот на Фондацијата.

Набавки за потребите на Проектот согласно одредбите од овој закон

Член 22

(1) Постапките за набавки за потребите на Проектот се спроведуваат со приоритет во сите фази на планирање, подготовка, спроведување, евалуација, одлучување и реализација на договорите, во согласност со овој закон.

(2) Набавки со проценета вредност помала од 3.000.000,00 денари (без вклучен ДДВ) за стоки и услуги и помала од 6.000.000,00 денари (без вклучен ДДВ) за работи се спроведуваат согласно согласно членот 21 став (2) од овој закон.

(3) Набавките за :

1. услуги за изнајмување постоечки згради или друг недвижен имот и права кои произлегуваат од истите;

2. услуги за купување, развој, продукција или копродукција на програмски материјали наменети за аудиовизуелни услуги или радиски услуги;

3. услуги за купување, развој, продукција или копродукција за културно уметнички програми и проекти;

4. термини за радио, телевизиско емитување, печатени и он лине медиуми, платформи и билборди;

5. договори за вработување и ангажирање на лица со авторски и договори на дело,
се спроведуваат согласно согласно членот 21 став (2) од овој закон.

(4) Фондацијата изготвува план за набавки што ќе се спроведуваат согласно со овој закон, кој го усвојува Одборот и се објавува на веб-страницата на Фондацијата.

(5) Планот од ставот (4) на овој член содржи опис на предметот на набавката, проценета вредност, планиран рок за спроведување на постапката, очекуван рок за реализација, носител на набавката во рамките на Фондацијата и лице овластено од Одборот за спроведување, потпишување и реализација на постапката.

(6) Одборот донесува решение со кое се овластува лице – носител на набавката за спроведување, потпишување и реализација на постапката за набавка.

(7) Измените и дополнувањата на планот се објавуваат во рок од пет работни дена од денот на нивното усвојување.

(8) За спроведување на постапките за набавки согласно со овој закон се формира посебна Комисија за набавки согласно со член 23 од овој закон.

(9) Фондацијата изготвува интерни упатства за планирање, спроведување, доделување и следење на реализацијата на договорите и управување со ризици поврзани со набавките кои ги објавува на својата веб-страница .

(10) По приговори во постапките одлучува Одборот на Фондацијата во рок од пет дена од денот на приемот на приговорот.

Комисија за набавки

Член 23

(1) Одборот за секоја набавка согласно со овој закон формира Комисија за набавки (во натамошниот текст: Комисијата). Претседателот и членовите на Комисијата може да бидат ангажирани по договор на дело.

(2) Комисијата е составена од пет члена, во следниот состав:

1. претседател;

2. еден член кој е дипломиран правник;
3. еден член кој е дипломиран економист;
4. еден член кој е стручно лице од областа на предметот на набавката;
5. еден член кој е член претставник на Фондацијата.

(3) При набавки од областа на културата, уметноста, архитектурата, дизајнот, продукцијата или креативните индустрии во Комисијата задолжително учествува најмалку едно стручно лице од соодветната област.

(4) Комисијата може да ангажира домашни или меѓународни експерти како надворешни стручни лица кои и помагаат на Комисијата при подготовката на постапката и при евалуацијата на понудите. Надворешното стручно лице подготвува извештај за својата работа.

(5) Членовите на Комисијата и надворешното лице потпишуваат изјава за непостоење судир на интереси, непристрасност и доверливост.

(6) Комисијата ги врши следниве работи:

1. ја подготвува тендерската документација;
2. предлага критериуми за избор и способност;
3. врши отворање и преглед на понудите;
4. спроведува евалуација на понудите;
5. подготвува записници и извештаи;
6. доставува предлог за избор или поништување на постапката до Директорот на Фондацијата или лице овластено од него;

(7) Комисијата евалуацијата на понудите е должна да ја заврши во рок од 15 дена од денот на отворањето на понудите.

(8) По исклучок на рокот од ставот (7) на овој член, за сложени набавки од меѓународен карактер или набавки со значајна уметничка и програмска компонента, рокот може да се продолжи најмногу до 30 дена со образложена одлука.

(9) Одлуката за потребата од набавка и одлуката за избор или поништување на постапката ја донесува директорот на Фондацијата или лице овластено од него.

Набавка на програми, авторски, уметнички, кураторски, изведувачки, креативни или други интелектуални услуги од посебно значење за Проектот

Член 24

(1) Доколку предмет на набавка се Програми, авторски, уметнички, кураторски, изведувачки, креативни или други интелектуални услуги од посебно значење за остварување на целите на Проектот, кои поради својата природа, авторство, уметничка единственост, исклучиви права или други објективни причини истите може да ги обезбеди само определено лице или група на лица, Фондацијата постапката ја спроведува согласно овој закон, интерните процедури донесени од Одборот и објавени на веб-страницата на Фондацијата.

(2) Постапката од ставот (1) на овој член се поведува врз основа на образложен предлог на директорот на Фондацијата.

(3) Предлогот од ставот (1) на овој член задолжително содржи:

1. опис на услугата или програмата;

2. образложение за неговото значење за Проектот;
 3. причини поради кои услугата не може да биде предмет на ефективна конкуренција;
 4. податоци за авторот, уметникот, изведувачот или носителот на правата;
 5. проценета вредност на ангажманот.
- (4) Одлука за спроведување на постапката ја донесува Одборот на Фондацијата,
- (5) Одлуката од ставот (4) на овој член задолжително содржи:
1. правен основ за спроведување на постапката;
 2. опис на предметот на набавката;
 3. образложение на причините за изборот;
 4. вредност на договорот;
 5. извор на финансирање.
- (6) Сключениот договор, одлуката за избор и образложението од ставот (5) точка 3 на овој член се објавуваат на веб-страницата на Фондацијата во рок од 10 работни дена од денот на нивното склучување, освен податоците што согласно закон претставуваат заштитени податоци односно деловна тајна.
- (7) Фондацијата води посебна евиденција за договорите склучени согласно овој член, која е составен дел од електронскиот регистар на набавки на Проектот од членот 26 од овој закон.

Набавка на работи, стоки, услуги или проекти поврзани со реконструкција, конзервација, реставрација, ревитализација, адаптација или презентација на културно наследство во рамките на Проектот

Член 25

- (1) Доколку предмет на набавката се работи, стоки, услуги или проекти поврзани со реконструкција, конзервација, реставрација, ревитализација, адаптација или презентација на недвижно или движно културно наследство во рамките на Проектот, постапката се спроведува согласно одредбите на овој закон и другите прописи што ја уредуваат заштитата на културното наследство и реализацијата на активностите.
- (2) При подготовката на документацијата за набавката, Фондацијата е должна да обезбеди условите за учество и критериумите за избор да бидат соодветни на сложеноста, значењето и степенот на заштита на културното наследство.
- (3) При евалуацијата на понудите, покрај цената и другите економски елементи, особено се оценуваат:
1. стручната и професионалната способност на понудувачот;
 2. искуството во реализација на споредливи проекти од областа на заштитата на културното наследство;
 3. квалификациите и искуството на ангажираниот стручен тим;
 4. методологијата за изведување на работите;
 5. мерките за заштита на културното наследство за време на реализацијата;
 6. придонесот кон зачувувањето на автентичноста и интегритетот на културното добро.

(4) За оценување на понудите од ставот (1) на овој член, во работата на Комисијата задолжително учествува најмалку едно лице со стручни квалификации и професионално искуство од областа на заштитата на културното наследство.

(5) Кога предмет на набавката е културно добро од особено значење или добро под посебен режим на заштита, Фондацијата пред донесување на одлуката за избор прибавува стручно мислење од надлежната установа за заштита на културното наследство.

(6) Изведувачот е должен работите да ги извршува во согласност со прописите од областа на заштита на културното наследство и условите утврдени од надлежните институции.

(7) Во текот на реализацијата на договорот се обезбедува стручен надзор од лица со соодветни квалификации и искуство во областа на заштитата на културното наследство.

(8) Управата за заштита на културното наследство е должна да ги достави стручните мислења од став (5) на овој член во рок од 15 дена од приемот на барањето од Фондацијата. Доколку не постапи во овој рок, се смета дека е дадено позитивно мислење.

Електронски регистар на набавки

Член 26

(1) Фондацијата воспоставува и води електронски регистар на набавки согласно со овој закон.

(2) Во регистарот од ставот (1) на овој член се објавуваат:

1. планот за набавки и неговите измени и дополнувања;
2. одлуките за започнување постапка;
3. документацијата за набавката;
4. одлуките за избор или поништување на постапката;
5. склучените договори и нивните измени;
6. податоци за реализацијата на договорите;
7. податоци за извршените плаќања.

(3) Податоците од ставот (2) на овој член се објавуваат во рок од десет работни дена од денот на нивното донесување, односно настанување.

(4) Надзор над законитоста, транспарентноста и ефикасноста на постапките за набавки врши Надзорниот одбор на Фондацијата.

(5) Надзорниот одбор најмалку двапати годишно подготвува извештај за спроведените постапки за набавки и за реализацијата на склучените договори.

(6) Извештајот од ставот (5) на овој член се доставува до Одборот и се објавува на веб-страницата на Фондацијата.

(7) Одборот најмалку еднаш на секои три месеци ја разгледува состојбата со реализацијата на набавки и презема мерки за надминување на утврдените ризици и пречки во спроведувањето на Проектот.

(8) Формата, содржината, начинот на водење и начинот на објавување на податоците во електронскиот регистар од ставот (1) на овој член на предлог на директорот на Фондацијата ја пропишува Одборот на Фондацијата.

ГЛАВА VIII
ФИНАНСИРАЊЕ
Средства и извори на финансирање
Член 27

- (1) Средствата за спроведувањето на Проектот се обезбедуваат од:
1. Буџетот на Република Северна Македонија;
 2. Буџетот на Градот Скопје;
 3. Буџетите на општините во градот Скопје и на другите општини на чие подрачје се реализираат активности од Проектот;
 4. средства од фондови на Европската Унија;
 5. средства од меѓународни организации и фондови;
 6. донации и спонзорства од домашни и странски правни и физички лица;
 7. други извори утврдени со закон.
- (2) Обезбедените средства од ставот (1) точки 1, 2 и 3 на овој член се исплаќаат согласно склучени договори помеѓу Фондацијата и Министерството за култура и туризам, Градот Скопје, општините во градот Скопје и на другите општини.
- (3) Средствата за спроведувањето на Проектот и работењето на Фондацијата се утврдуваат во буџетот на Фондацијата кој го одобрува Одборот на Фондацијата, а го извршува директорот на Фондацијата.
- (4) Средствата од ставот (1) на овој член се користат исклучиво за исполнување на целите утврдени со овој закон, намените утврдени во Програмата и Буџетот на Фондацијата.
- (5) По завршување на Проектот, преостанатите и неискористени средства за спроведување, се враќаат во Буџетот на Република Северна Македонија.

ГЛАВА IX
ТРАНСПАРЕНТНОСТ И НАДЗОР

Јавност и транспарентност
Член 28

- (1) Програмите, јавните повици, одлуките, финансиските извештаи и извештаите за работа поврзани со спроведувањето на Проектот Фондацијата ги објавува јавно во рок од 10 дена од денот на донесување на програмите, односно од денот на објавување на јавните повици, одлуките или склучување на договорите, освен ако со закон не е поинаку определено.
- (2) Податоците од ставот (1) на овој член се објавуваат на веб-страницата на Фондацијата.
- (3) Фондацијата обезбедува континуиран, целосен и слободен пристап до објавените податоци, согласно прописите од областа на слободен пристап до информации од јавен карактер и заштита на личните податоци.

(4) Фондацијата обезбедува пристапност на информациите и документи поврзани со Проектот за лицата со попреченост, преку нивно објавување во пристапни формати.

Извештаи за спроведувањето на Проектот

Член 29

Фондацијата подготвува, донесува и доставува извештаи за спроведувањето на Проектот согласно со одредбите на Законот за здруженија и фондации, статутот и интерните акти на Фондацијата.

Годишна ревизија на Проектот

Член 30

(1) Работењето на Фондацијата подлежи на годишна ревизија од страна независно друштво за ревизија.

(2) Работењето на Фондацијата и користењето на средствата обезбедени од јавни извори подлежат и на други форми на контрола и ревизија согласно со закон.

ГЛАВА X

ДОЛГОРОЧНО НАСЛЕДСТВО НА ПРОЕКТОТ

План за наследство

Член 31

(1) Одборот на предлог на директорот на Фондацијата донесува План за наследство на Проектот до 31 декември 2029 година.

(2) Планот од ставот (1) на овој член се донесува врз основа на анализа на резултатите, ефектите и степенот на спроведување на Проектот и има за цел обезбедување на долгорочна одржливост, развој и користење на постигнатите резултати од Проектот.

(3) Планот особено содржи мерки за:

1. развој и унапредување на културните и институционалните капацитети;
2. поддршка и развој на современото културно и уметничко творештво;
3. развој на културните и креативните индустрии;
4. унапредување на меѓународната културна соработка;
5. заштита, одржување, користење и валоризација на создадените културни содржини, инфраструктура и други резултати од Проектот;
6. обезбедување долгорочни културни, економски и општествени ефекти од Проектот.

(4) Планот може да содржи и мерки за институционално управување, финансирање и одржување на резултатите од Проектот по неговото завршување.

Престанок на Фондацијата по завршување на Проектот

Член 32

(1) По завршување на реализацијата на Проектот, најдоцна до 31 декември 2029 година Градот Скопје основа јавна установа за културен развој и наследство на Град Скопје согласно со закон, како правен следбеник на Фондацијата.

(2) Јавната установа од ставот (1) на овој член ги презема правата и обврските поврзани со реализацијата на Планот за наследство, архивата, документацијата, правата на интелектуална сопственост и другите средства определени со актот за основање.

(3) Јавната установа од ставот (1) на овој член го следи спроведувањето на Планот за наследство, како и програмите и активностите за развој на културата, креативните индустрии и меѓународната соработка утврдени со Планот и со актите за нејзино работење.

(4) Организацијата, надлежностите и начинот на работа и другите прашања од значење за работењето на јавната установа се уредуваат со акт за основање кој го донесува Советот на Град Скопје.

(5) Средствата за финансирање на работата на јавната установа се обезбедуваат од Буџетот на Град Скопје, Буџетот на Република Северна Македонија и други извори утврдени со закон.

(6) Наследството од Проектот опфаќа дигитална архива, едукативни програми, стандарди за одржливост на културните настани, како и воспоставени мрежи на учесници, соработници и волонтери кои се земаат предвид при спроведувањето на Планот за наследство .

ГЛАВА XI ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Донесување на подзаконски акти Член 33

Подзаконските акти предвидени со овој закон се донесуваат во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Усогласување на Статутот Член 34

Фондацијата е должна да го усогласи својот Статут со одредбите од овој закон во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Статусни прашања Член 35

(1) Фондацијата основана до денот на влегување во сила на овој закон продолжува да работи согласно одредбите од овој закон.

(2) Директорот на Фондацијата именуван до денот на влегувањето во сила на овој закон продолжува да ја врши функцијата до истекот на мандатот за кој е именуван, согласно со условите и постапката утврдени со актите врз основа на кои е именуван.

Воспоставување на Регистар

Член 36

(1) Електронскиот регистар од членот 26 од овој закон ќе се воспостави во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До воспоставување на Регистарот од ставот (1) на овој член Фондацијата води електронска евиденција која јавно се објавува на веб-страницата на Фондацијата.

Влегување во сила

Член 37

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ПРЕДЛОГOT НА ЗАКОН

I. ОБЈАСНУВАЊЕ НА СОДРЖИНАТА НА ОДРЕДБИТЕ НА ПРЕДЛОГ ЗАКОНOT

Со Главата I се уредуваат општи одредби и истата опфаќа предмет на Законот, член за јавен интерес на Проектот, целта на Законот, начелата за спроведување на Проектот и дефиниции.

Главата II го уредува основањето на Фондација „Европска престолнина на културата - Скопје 2028 година“ согласно Зааконот за здруженија и фондации,, органите на Фондацијата, именувањето на органите на Фондацијата и надлежностите на Фондацијата.

Главата III ги Културните зони и културните простори односно се однесува на опфатот на овој Проект.

Главата IV го уредува управувањето и институционалната структура на Проектот односно носителите и учесниците, надлежностите на Градот Скопје, Владата и Министерството за култура и туризам.

Програмата на Проектот е уредена во Главата V од законот.

Имотно - правните односи и ревитализација се уредени во Главата VI, во која се регулираат користењето на јавни простори, како и програмите и мерките за ревитализација, адаптација и повторна употреба.

Доделување на договори за набавка на програми, работи, стоки и услуги е уредено во Главата VII, која содржи членови за исклучок во однос на примената на прописите од областа на јавните набавки, набавките за потребите на Проектот согласно одредбите од овој закон, Комисија за набавки, набавка на Програми, авторски, уметнички, кураторски, изведувачки, креативни или други интелектуални услуги од посебно значење, набавка на работи, стоки, услуги или проекти поврзани со реконструкција, конзервација и реставрација на културно наследство и одредби за водење на електронски регистар на набавки.

Финансирањето е во Глава VIII и истото опфаќа средства и извори на финансирање.

Главата IX ја уредува транспарентноста и надзорот и истата опфаќа членови за јавност и транспарентност како и извештаи за спроведување на Проектот и ревизијата на истиот.

Долгорочното наследство на Проектот е во Глава X и истата уредува план за наследство, и одредби за престанок на Фондацијата по завршување на Проектот.

Главата XI уредува Преодни и завршни одредби.

II. МЕЃУСЕБНА ПОВРЗАНОСТ НА РЕШЕНИЈАТА СОДРЖАНИ ВО ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ОДРЕДБИ

Одредбите содржани во овој предлог закон се меѓусебно поврзани и чинат една правна целина.

III. ПОСЛЕДИЦИ ШТО ЌЕ ПРОИЗЛЕЗАТ ОД ПРЕДЛОЖЕНИТЕ РЕШЕНИЈА

Со предложените решенија ќе се воспостави современ и одржлив модел за управување со Проектот „Европска престолнина на културата – Скопје 2028“, заради исполнување на обврските преземени со изборот на Скопје за Европска престолнина на културата за 2028 година. Примената на овој закон ќе овозможи создавање нови културни содржини и простори, поттикнување на независното културно творештво и развој на креативните индустрии, како и поголемо поврзување на Скопје со европските и меѓународните културни текови, зачувување и унапредување на трајни културни вредности и создавање на долгорочно културно наследство од значење за Републиката.